

somló Kultúrtáj²⁰¹⁷

világörökség és európa kulturális fővárosa?

az észlelés rétegei egy különös kultúrtájon

/megismerés//felmérés///tervezés////beavatkozás?

A BME Építészmérnöki Kar Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszéke évek óta lehetőséget kínál a hallgatók számára, hogy részt vegyenek a széleskörű szakmai együttműködés keretében szervezett projektünkben a Somlóhegyen. Az együttműködő partnereink a LiDAR-ban (domborzati légi lézerszkennelés), geodéziai felmérésekben, geofizikai kutatásokban, az örökségvédelmi kutatásokban, továbbá a régészeti terepbejárásban, és légirégészeti megfigyelésekben segítik munkánkat.

A Somlóhegy igazoltan már a kőkor óta lakott, az antropogén hatásoknak „kitett” terület. Jelentős táji változások feltehetően a bronzkorban és a vaskorban kezdődtek, amikor földvárak épültek a hegyen, temetőket alakítottak ki, és talán a szőlőművelés is ekkor kezdődött. Az ember tájformáló hatásának ezen bizonyítékai ma a hegy tetején a beerdősült területeken még érzékelhetők. Ezek felmérése hagyományos módszerekkel lehetetlen, így nem is tudjuk pontosan az objektumok kiterjedését. Ebben a LiDAR, azaz a légi lézerszkennelés van segítségünkre. Pontosán nem tisztázott a római kor települési struktúrája, azonban intenzív légifotózással igyekszünk ezen a területen is többet megtudni. A későbbi korok tájhasználatára javarészt a szőlőműveléshez kapcsolódik, a hegyen egykor komoly erőt képviselő középkori eredetű vár, valamint több kápolna is található. A 20. század végére az egykori – főként egyházi – birtoktömbök feldarabolódtak, több mint 3000 kisméretű pince és szőlőterület tagolta a borvidéket. Az ezredforduló után több, jelentős birtoktest alakult, a kis pincék egy része így mára eltűnt, de még mindig 2000 körüli a számuk.

Feladatunk az ember és természet évezredes viszonyának megfigyelése, az észlelés rétegeinek rögzítése ezen a különös kultúrtájon. A topográfia megértéséhez az alapvető adatokkal rendelkezünk, a légi szkennelés ebben jelentős eredményeket hozhat. Régi térképek és a mai felmérések segítségével térben és időben követjük a táj (át)változásait, az emberi tevékenység hatásának építészeti lenyomatait. A hegy drasztikus átalakulása az utóbbi években figyelhető meg. Megjelentek az első „nagy házak”, a tehetősebbek támfalakat építenek, szilárd burkolatú utak készültek, megújulnak a pincék. A „romantikus” világ korszerűvé, ha úgy tetszik kortársá alakul, kérdés, hol és mikor ér véget. Munkánk egyik fő célja, hogy még „időben” felvegyük ezt a pillanatképet, amelyből a múlt rétegei sikeresen visszafejthetők, a jövő pedig – szándékunk szerint – koncipiálható. Eljutunk az építészeti és a részletképzések világáig, amelyben a hegy különleges példákat tartogat. Célunk a különös kultúrtáj értékeinek feltárása, rögzítése, meglévő adatbázisunk feldolgozása és közreadása. Jelentős előzményekkel rendelkezünk, ezeket egy hosszútávú projekt elindításához tervezzük összefoglalni, és nemzetközi szintű, komplex kutatássá formálni, továbbá belátható időn belül a Somlóhegy világörökségi jelölését tervezzük. Veszprém városának szándékában áll a Somlóval együtt megpályázni 2022-re az Európa Kulturális Fővárosa címet, munkánkat ezévből ennek szellemében alakítjuk, továbbá az őszi TDK szekciónkhoz is keresünk alkalmas, inspiráló helyszíneket és témákat.

Sikeres pályázást kívánunk!

Budapest, 2017. június